

Sygn. akt I CZ 17/06

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Tadeusz Żyznowski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Komitetu Organizacyjnego Założycieli Spółdzielni
Mieszkaniowej "K." w W.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej "S." w W.

o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 kwietnia 2006 r.,

zażalenia strony powodowej

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 13 stycznia 2006 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Komitet Organizacyjny Założycieli Spółdzielni Mieszkaniowej „K.” wniósł powództwo o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę Zebrania Przedstawicieli o podziale Spółdzielni Mieszkaniowej „S.” przez wyodrębnienie części jej majątku, tj. nieruchomości położonej w W. przy ul. K. 1, dla której jest prowadzona księga wieczysta KW nr [...]. Pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa „S.” wniosła o oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 4 marca 2005 r., oddalił powództwo. W uzasadnieniu wskazał, że nie zostały spełnione przesłanki przewidziane w art. 108a ustawy - Prawo spółdzielcze (jedn. tekst: Dz. U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.; dalej pr. spółdz.) w brzmieniu obowiązującym do dnia 15 stycznia 2003 r. Z wnioskiem o zwołanie walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli) w celu dokonania podziału Spółdzielni wystąpił bowiem Komitet Domowy Budynku K. dołączając listę członków, zamieszkujących w tym budynku wraz z ich podpisami, popierających wydzielenie się tego budynku ze Spółdzielni i utworzenie własnej Spółdzielni Mieszkaniowej „K”. Zdaniem Sądu, ów Komitet – zgodnie z postanowieniami statutu Spółdzielni – nie był organem uprawnionym do wystąpienia do zarządu Spółdzielni z żądaniem zwołania walnego zgromadzenia w celu podjęcia uchwały o podziale Spółdzielni. Dołączenie zaś do wniosku listy członków, których prawa i obowiązki majątkowe są związane z częścią majątku Spółdzielni, w żadnym wypadku nie może zastąpić uchwały o wyodrębnieniu tego majątku jako nowej spółdzielni.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożyła Komisja Organizacyjna Spółdzielni Mieszkaniowej „K”.

Postanowieniem z dnia 13 stycznia 2006 r., Sąd Apelacyjny odrzucił apelację. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny podkreślił, że pozew w rozpoznawanej sprawie został wniesiony przez podmiot o nazwie Komitet Organizacyjny Założycieli Spółdzielni Mieszkaniowej „K”. W skład Komitetu, zgodnie z podpisami złożonymi pod uchwałą z dnia 2 stycznia 2003 r., weszło 11 osób. Komitet Organizacyjny spełniał ponadto wymaganie z art. 6 § 2 pr. spółdz.

Tym samym należy, zdaniem Sądu Apelacyjnego, przyjąć, że Komitet Organizacyjny Założycieli Spółdzielni Mieszkaniowej „K.” posiadał zdolność sądową (por. postanowienie SN z dnia 19 października 1990 r., IV CZ 206/90, OSNC 1991, nr 10-12, poz. 131). Wyrok Sądu Okręgowego z dnia 4 marca 2005 r. został zaskarżony apelacją, którą wniósł podmiot o nazwie Komisja Organizacyjna Spółdzielni Mieszkaniowej „K.”, a zatem inny niż strona powodowa oznaczona w wyroku. Zgodnie z wymienioną wyżej uchwałą z dnia 2 stycznia 2003 r., Komisja Organizacyjna została powołana z grona Komitetu Organizacyjnego. Jako jej zadanie zostało wskazane reprezentowanie interesów mieszkańców budynku przy ul. K. 1 wobec Spółdzielni Mieszkaniowej „S.” oraz przed sądami, organami administracji państwowej i samorządowej. Wyklucza to, zdaniem Sądu Apelacyjnego, przyjęcie, że Komisja Organizacyjna jest uprawniona do reprezentowania w niniejszym procesie Komitetu Organizacyjnego Założycieli Spółdzielni Mieszkaniowej „K.” Komisji tej nie przysługuje zatem prawo zaskarżenia wyroku z dnia 4 marca 2005 r.

Komitet Organizacyjny Założycieli Spółdzielni Mieszkaniowej „K.”, w imieniu którego działa Komisja Organizacyjna Spółdzielni Mieszkaniowej „K.”, wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego. W uzasadnieniu podkreślił, że odpowiednie zastosowanie art. 6 § 1 pr. spółdz. do sytuacji uregulowanej w art. 108a § 1 pr. spółdz. prowadzi do wniosku, że nieformalna grupa członków spółdzielni występujących z żądaniem zwołania walnego zgromadzenia w celu podjęcia uchwały o podziale spółdzielni może powołać komisję organizacyjną w składzie co najmniej trzech osób. Komisja Organizacyjna została utworzona zgodnie z art. 6 § 1 w zw. z art. 108a § 1 pr. spółdz. i była upoważniona do działania w takim samym zakresie, jak Komitet Organizacyjny, stanowiąc jego organ. W związku z wątpliwościami Sądu Apelacyjnego w zakresie posiadania zdolności sądowej przez Komisję Organizacyjną, Komitet Organizacyjny w uchwale z dnia 8 lutego 2006 r. potwierdził wszystkie czynności procesowe podejmowane przez Komisję Organizacyjną w sprawie o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni, w szczególności zaś potwierdził wniesienie przez nią apelacji od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 4 marca 2005 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepisy umożliwiające podział spółdzielni na żądanie mniejszości w celu odwrócenia dokonywanych w latach 60-tych i 70-tych XX wieku procesów centralizacyjnych i koncentracyjnych zostały zamieszczone początkowo w art. 9 ustawy z dnia 20 stycznia 1990 r. o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości (Dz. U. Nr 6, poz. 36 ze zm.). Miały one jednak zastosowanie przejściowe, mianowicie pozwalały na wystąpienie z żądaniem zwołania walnego zgromadzenia w sprawie podziału spółdzielni tylko do dnia 31 grudnia 1990 r.

Przepisy art. 108a pr. spółdz., wprowadzone przez ustawę z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 4, poz. 27), są wzorowane na art. 9 ustawy z dnia 20 stycznia 1990 r. Artykuł 108a pr. spółdz. został następnie uchylony przez art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 240, poz. 2058), który z kolei został uznany przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 20 kwietnia 2005 r., K 42/02 (OTK 2005, nr 4A, poz. 38), za niezgodny z art. 2 i art. 58 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Instytucja podziału spółdzielni na żądanie mniejszości została przywrócona na podstawie wspomnianego wyroku ze skutkiem *ex tunc*. W tej sytuacji należy przyjąć, że uchylenie art. 108a pr. spółdz. zostało uznane za niebyłe.

Zgodnie z art. 108a § 1 pr. spółdz. podziału spółdzielni mogą żądać członkowie, których prawa i obowiązki majątkowe są związane z wyodrębnioną organizacyjnie jednostką spółdzielni albo z częścią majątku spółdzielni, która nadaje się do takiego wyodrębnienia. Wyodrębnioną organizacyjnie jednostką spółdzielni może być, w zależności od wielkości spółdzielni mieszkaniowej oraz postanowień jej statutu, np. osiedle, kolonia, kilka budynków, a nawet jeden budynek. Natomiast częścią majątku spółdzielni, która nadaje się do takiego wyodrębnienia, może być z reguły jeden lub kilka budynków. Według art. 108a § 7 pr. spółdz. podziału spółdzielni może żądać również organ spółdzielni powołany do reprezentowania członków, których prawa i obowiązki majątkowe są związane z wyodrębnioną organizacyjnie jednostką spółdzielni. Takim organem może być, w zależności od wielkości spółdzielni mieszkaniowej oraz postanowień jej statutu, np. rada osiedla, komitet kolonii bądź komitet domowy. Należy podkreślić, że według § 16 ust. 1 pkt 4 statutu pozwanej Spółdzielni „Organami samorządu

Spółdzielni są (...) Komitety Domowe (KD).”, a zgodnie z § 29 ust. 1 „Reprezentantem członków zamieszkujących w budynku jest Komitet Domowy.”.

Niezależnie od tego, czy z żądaniem podziału występują członkowie, czy organ ich reprezentujący, jako podmiot zgłaszający żądanie musi być traktowana spółdzielnia mieszkaniowa w organizacji, a więc korporacja, która obejmuje wszystkich członków, których prawa i obowiązki majątkowe są związane z wyodrębnioną organizacyjnie jednostką spółdzielni albo z częścią majątku spółdzielni, która nadaje się do takiego wyodrębnienia. Ogólna regulacja dotycząca spółdzielni w organizacji została zamieszczona w przepisach art. 6, 7 i 11 pr. spółdz., które, zgodnie z art. 108a § 1 *in fine* pr. spółdz., mają odpowiednie zastosowanie w zakresie reprezentacji wyżej wymienionych członków. Spółdzielnia w organizacji nie jest, w przeciwieństwie do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji oraz spółki akcyjnej w organizacji, jednostką organizacyjną, do której na podstawie art. 33¹ § 1 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych. Ustawa nie przyznaje bowiem spółdzielni w organizacji zdolności prawnej. Spostrzeżenie to odnosi się również do spółdzielni w organizacji, o której mowa w art. 108a pr. spółdz. Takiej spółdzielni przysługuje natomiast zdolność sądowa na podstawie art. 108a § 4 pr. spółdz. Zdolność ta wszakże została ograniczona do możliwości wystąpienia do sądu z powództwem o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę walnego zgromadzenia spółdzielni o jej podziale. Według postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 października 1990 r., IV CZ 206/90 (OSNC 1991, nr 10, poz. 131), „Komisja organizacyjna reprezentująca członków spółdzielni, których prawa i obowiązki majątkowe są związane z wyodrębnioną organizacyjnie jednostką spółdzielni albo z częścią majątku spółdzielni nadającą się do takiego wyodrębnienia, ma zdolność sądową w sprawie o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę walnego zgromadzenia o podziale spółdzielni”. Sąd Najwyższy w niniejszym składzie nie podziela tego poglądu. Zgodnie z art. 64 § 2 k.p.c. „Zdolność sądową mają także organizacje społeczne dopuszczone do działania na podstawie obowiązujących przepisów, choćby nie posiadały osobowości prawnej”. „Organizacją społeczną” w rozumieniu tego przepisu jest spółdzielnia mieszkaniowa w organizacji, obejmująca członków, których prawa i obowiązki majątkowe są związane z wyodrębnioną organizacyjnie

jednostką spółdzielni albo z częścią majątku spółdzielni, która nadaje się do takiego wyodrębnienia, nie zaś komisja organizacyjna, reprezentująca wymienionych członków. Wynika to zresztą *expressis verbis* z art. 108a § 4 w zw. z § 1 pr. spółdz.

W niniejszej sprawie problem sprowadza się zatem nie tyle do właściwego określenia strony powodowej, ale jej reprezentacji w postępowaniu cywilnym o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę walnego zgromadzenia o podziale Spółdzielni. Sądy obydwu instancji nie ustaliły, jaka relacja istnieje między Komitetem Domowym (który żądał zwołania walnego zgromadzenia w celu dokonania podziału Spółdzielni, a w celu zapewne pełniejszej legitymizacji tego żądania zebrał podpisy członków popierających wydzielenie się budynku ze Spółdzielni) a Komitetem Organizacyjnym Założycieli Spółdzielni Mieszkaniowej „K.” (który następnie wystąpił z powództwem do Sądu). Skoro Komitet Organizacyjny może być jedynie traktowany jako reprezentant członków żądających podziału Spółdzielni, bezprzedmiotowe są rozważania Sądu Apelacyjnego dotyczące tego, czy liczba członków owego Komitetu odpowiada minimalnej liczbie założycieli. Co zaś dotyczy Komisji Organizacyjnej, należy zgodzić się z Sądem Apelacyjnym, że nie jest ona uprawniona do reprezentowania w niniejszym procesie Komitetu Organizacyjnego. Sąd ten nie wyjaśnił wszakże tego, co jest istotne, mianowicie, czy Komisja Organizacyjna jest uprawniona do reprezentowania członków, których prawa i obowiązki majątkowe są związane z wyodrębnioną organizacyjnie jednostką spółdzielni albo z częścią majątku spółdzielni, która nadaje się do takiego wyodrębnienia, a w konsekwencji, czy jest ona komisją organizacyjną w rozumieniu art. 6 § 1 pr. spółdz. W tej sytuacji trafne okazały się podniesione w zażaleniu zarzuty naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów art. 6 § 1 i art. 108a pr. spółdz.

Zaskarżone postanowienie należało więc uchylić na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 2 i 3 k.p.c.

jc